

Een woord van dank aan de schrijvers voor hun woord, hier te Rotterdam zoo juist van pas, ontbreke daarom niet, inzonderheid niet van Rotterdam, 15 Mei 1897. Dr. W. B. VAN STAVEREN.

HET VOORSTEL C VAN DE AFDEELING ROTTERDAM EN O.

Dit voorstel met de toelichting werd door de Afdeeling R. en O. met bijna algemeene stemmen aangenomen. Het steunde op den inhoud van n°. 9 jaargang 1896 van het *Maandschrift* gewijd aan de heilgymnastiek, dat aan alle geneeskundigen in Nederland werd toegezonden.

Ter beoordeeling van het examen had Rotterdam dus niets dan de vragen uit dat *Maandschrift*.

In het ingezonden stuk in ons *Tijdschrift* van Dr. RENSSSEN, c. s. wordt de overtuiging uitgesproken, dat het in het algemeen „niet mogelijk is, een „examen te beoordeelen naar de gestelde vragen, maar dat men daarbij ook „moet kennen de gegevene, of beter nog, de verlangde antwoorden”. Waar zou Rotterdam zich de *verlangde* (?) antwoorden hebben kunnen verschaffen? Indien de gegeven antwoorden gepubliceerd waren, zou Rotterdam in de toelichting daar zeker gebruik van gemaakt hebben; hoe echter zouden ooit de verlangde antwoorden bekend kunnen worden?

Trouwens *de vragen alleen* bepalen een examen. Deze moeten zóó duidelijk gesteld zijn, dat slechts een bepaald antwoord mogelijk is. Een examen moet en mag niet zijn een oplossen van raadsels.

De vragen zijn „alles behalve volledig door den Secretaris opgeteekend”; een bewering, die zeer vreemd klinkt, indien men weet, dat de geneeskundige, die de Redactie van het *Maandschrift* bijstaat, dezelfde geneeskundige is, die het examen afnam en ook dezelfde geneeskundige als de eerste onderteekenaar van het ingezonden stuk van 8 Mei.

„ . . . het meerendeel der examinandi bestond uit leden der vereeniging, „die òf in de vergaderingen, òf in het *Maandschrift* over verschillende onderwerpen hadden gesproken of geschreven . . .”. Hoe kon Rotterdam dat weten, en kan een examen werkelijk ernstig gemeend zijn, indien bij voorkeur gevraagd wordt over onderwerpen, die door de leden zelf behandeld zijn? Dan — is het niet vreemd, dat *leden* der vereeniging examen doen? Waarvoor? Om lid te worden van de vereeniging, waarvan zij reeds lid zijn?? Indien zij eens gedropen waren, wat dan? Zouden zij dan het diploma, of de kwitantie, of het gecombineerde stuk, of . . . Het is onze schuld niet, dat wij den volgenden zin uit het ingezonden stuk niet begrijpen: „*Een diploma wordt niet uitgereikt*, de kwitantie, tevens bewijs van lidmaatschap is het diploma”.

De inzenders beweren, dat Rotterdam met de eerste groep vragen wil bewijzen, dat een candidaat-arts deze vragen niet gesteld zouden mogen worden. Zeker gelooven wij, dat een Hoogleeraar van een candidaat arts vragen met betrekking tot de heilgymnastiek en de massage zal kunnen stellen. Maar een Hoogleeraar zal niet zulke niet te beantwoorden vragen voorleggen. Dat de bedoeling van Rotterdam was, *dit* te doen uitkomen,

blijkt duidelijk uit de aanhaling der geheele alinea, waaruit het ingezonden stuk alleen den laatsten zin vermeldt „Het was zeker een nieuwe arbeid; „duidelijk blijkt dit, indien men de examen-vragen eens aandachtig nagaat. „Zou een hoogleeraar deze allen van een candidaat-arts kunnen en durven „vragen”.

De tweede groep vragen wordt door de inzenders nader geanalyseerd.

Van de eerste vraag wordt gezegd: „de heilgymnast, tevens gymnastiek-„onderwijzer, dient daarover een oordeel te hebben”. Wij meenen, dat een antwoord op deze vraag zeer individueel zal zijn; in het algemeen gevraagd, zal de een deze vraag met ja, de andere met één beantwoorden en we den examinandus, die niet het *verlangde* antwoord raadt. Wij meenen tevens dat de beantwoording dezer vraag behoort uitsluitend bij den medicus, die de heilgymnastische behandeling voorschrijft. Bij de tweede vraag wordt gezet: „onvolledig weergegeven”. Er wordt een toevoeging bijgeplaatst, die de vraag geheel verandert. Wij stellen er prijs op te constateeren, dat dit onvolledig weergegeven niet aan de Afdeling Rotterdam te wijten is; deze gaf de vragen woordelijk zooals zij in het *Maandschrift* voorkomen. Het door de inzenders op deze gerectificeerde vraag gegeven antwoord versterkt de opinie, dat de *verlangde* antwoorden geëischt werden. Wij zouden tenminste dit antwoord nooit *geraden* hebben. Waarvoor toch dient bij deze vraag het „gezwollen „voetgewricht”?

De beantwoording der derde vraag is nog al gezocht. Waarom wordt hier gevraagd „niet specialiteit”? Draagt niet ieder medicus de verantwoordelijkheid van zijn voorschriften? Indien de heilgymnast in staat is, bij patiënten door een niet-specialiteit(?) gezonden, de contra-indicatie te stellen waarom kan hij dan ook niet de indicatie beoordeelen en dus zelfstandig optreden? De opheldering der inzenders in de derde groep vragen is waard nader beschouwd te worden.

In de examen-vragen in het *Maandschrift* staat: „Wat zou uw eerste the-„rapentisch werk zijn bij dit patiëntje (een zwak mager meisje met scoliose 2de stadium)”. De inzenders schrijven, dat, om hetzelfde antwoord van een medicus te verkrijgen, gevraagd moest worden: „Welke lokale (scoliose) „behandeling zoudt gij hier in de eerste plaats toepassen.” Zijn deze twee vragen dezelfde en bewijst de laatste verbeterde vraag ook niet, dat het examen afnemen een kunst is? Zouden hierop niet zeer verschillende antwoorden te geven zijn?

Uit de toelichting der volgende vragen zien wij, dat deze gedaan werden aan een lid der vereeniging, die vroeger „zelfstandig zonder medicus optrad” en „had beweerd galsteenen met zijn massage fijn gewreven te hebben.”

De vaste commissie, die zeer streng „onderzoek naar gedrag, levensloop „en wijze van optreden enz. enz.” doet, is hier toch niet zoo streng geweest.

„De man werd eenvoudig door een onzer à faire genomen over zijn buik-„massage, erkende, dat hij noch van de methode, noch van de contra-indi-„catiën eenig juist begrip had.” Toch is hij lid en behoort onder de geslaagden! misschien is dit wel hetzelfde lid, dat in het *Maandschrift* een artikel geschreven heeft over de genezing van catarrhalen icterus door massage. Hoe is het dan mogelijk, dat dit artikel van zoo iemand, wordt opge-

nomen en dat de geneeskundige, die de redactie bijstaat, zich niet tegen de opneming verzet.

De laatste vraag is weer „onvolledig weergegeven”; wij voegen er bij: niet door Rotterdam.

Zeker mogen de inzenders wel schrijven „het examen draagt een bijzonder „huiselijk karakter . . .” Maar indien het examen zoo huiselijk is, laat dan de uitslag ook huiselijk blijven. De toezending aan alle geneeskundigen van den uitslag van het examen en van de examen-vragen had dan ook niet moeten geschieden.

Het jaarverslag:

„In dit jaarverslag worden, behalve de belangrijke feiten in het afgelopen „jaar voorgekomen, herhaaldelijk opmerkingen gemaakt, die geheel persoonlijk „van den Secretaris zijn, die *zijn* opinie weergeven, maar daarmee nog niet „die van het genootschap.” Is dit een verdediging? Draagt een jaarverslag niet altijd de goedkeuring van de Vereeniging? en indien de Secretaris een jaarverslag publiceert, dat niet het gevoelen nitdrukt van het Genootschap, waarom wordt dan geen motie van afkeuring aangenomen, die den Secretaris dwingt zijn ontslag te nemen? Waarom keurt de geneeskundige, die de Redactie bijstaat, de opneming niet af, in plaats van *nu* te schrijven: „de bezwaren, die „Rotterdam daarop laat volgen tegen de opinie van den Secretaris, waren „en zijn ook onze bezwaren en gelukkig ook die van de meerderheid van „de leden van het Genootschap.”

Arme Secretaris, die de vragen verkeerd weergeeft, die de schuld krijgt van een persoonlijk jaarverslag (wat een contradictie!) te hebben ingeleverd en nu weer de schuld krijgt een opinie te publiceeren in strijd met de opinie van de meerderheid der leden. Rotterdam bracht nergens iets in tegen *den Secretaris* maar alleen tegen het *jaarverslag*.

„Zoo de beruchte zin in het begin der toelichting bij het voorstel Rotterdam is de physiologie in algemeene trekken enz.”

„Is dat een eerlijk citaat?”

Wij willen niet hopen, dat de inzenders Rotterdam van oneerlijkheid willen beschuldigen, maar staan er toch op te verklaren, dat dit citaat woordelijk uit het *Maandschrift* is overgenomen.

„De tweede zin . . . kan men als men wil ook zóó lezen, als bedoeld is.”

Wij laten hier beide zinnen naast elkaar nog eens volgen en vragen den lezer, is dat hetzelfde?

Uit het Maandschrift.

Leeken, niet-medici, die van de massage en alles wat daartoe behoort een studie maken en dagelijks in de praktijk toepassen, zijn toch zeker te verkiezen boven den arts, die in de geneesmiddelleer hoog staat maar, die door onge oefendheid met de handen noch kracht kan zetten, noch het fijn gevoel heeft, dat de vaardige masseur hebben moet, om de manipulatiën met juistheid uit te voeren.

Van de Inzenders.

De bewerking der massage, ver richt door een ervaren masseur, is te verkiezen boven die door den arts, die zich daarin nooit heeft geoefend.

Wij zouden den Heeren inzenders de volgende wijziging aanraden:

De bewerking der massage door een arts, die zich daarin heeft geoefend is het meest te verkiezen.

Dezen zin keuren wij zonder voorbehoud goed en zouden willen, dat elk arts zich zooveel in de massage oefende, dat bij eenvoudige gevallen zij door hem zelf uitgeoefend kon worden.

Voor de moeilijke en de zeer tijdroovende gevallen zouden zeker, van den overvloed van medici in de steden, zich gaarne sommigen als specialiteit willen bekwamen.

Van den derden zin getuigen de inzenders, dat „die zoo zonder meer niet „zuinig pedant klinkt”.

Rotterdam kon de nadere toelichting niet tot haar beschikking hebben. Wij meenen echter, dat de pedanterie door de toevoeging weinig minder wordt. Wel lijdt de duidelijkheid er niet weinig door, wat beteekent toch? „om de orthopaedie onder ons heilgymnasten als kunst te verheffen en tot een „wetenschap te maken”.

„ . . . dat geen der leden patiënten zou behandelen zonder machtiging en goedkeuring van een geneeskundige (Art. 16 a van het Reglement)”.

Dit moet dienst doen om te laten zien, dat de leden der vereeniging een keurbende vormen. De man, die de galsteenen met massage stuk wrijft en die een lezing houdt over de genezing van icterus catarrhalis, is toch ook lid der vereeniging en dus niet gedeballoteerd. Zou deze zoo verbeterd zijn door toetreding tot het Genootschap? Zoolang het in zijn eigenbelang is misschien wel.

Waarom zullen, indien uit meer ontwikkelden een keurbende gevormd werd, om de voorschriften van de medici uit te voeren, zich deze in advertentiën meer aanprijzen en meer doktertje spelen dan de door de buitengewone leden van het Genootschap geëxamineerden?

Geheel eens zijn wij het met de inzenders. „Het is de taak der medici en „van het medisch onderwijs te zorgen, dat de medicus in staat is, om de „heilgymnastische bewegingen voor ieder geval afzonderlijk nauwkeurig op „te geven”. Het doel van het voorstel Rotterdam is niet den gymnastiekonderwijzer te verdrijven of hem *zijn* werk te ontnemen. Het voorstel Rotterdam heeft ten doel te voorkomen, dat door sommige medici een nieuwe categorie van personen, heilgymnasten genoemd, wordt gevormd, die zoodra zij het in hun belang oordeelen, zeker zich niet ontzien op eigen handje dokter te spelen en zich dan zullen voegen onder de „bonte menigte” waardoor „dagelijks in ons vaderland tal van patiënten (worden) behandeld en „mishandeld” en waarvan de inzenders „de ergerlijkste voorbeelden kunnen „aanhalen”.

„Wat heeft de Nederlansche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst „eigenlijk met dat examen te maken, een examen, dat een geheel huishoudelijk karakter draagt . . . ”.

Wij wenschen daarop te antwoorden:

Is de massage en de heilgymnastiek geen behandelingswijze zoo goed en zoo moeilijk als elke andere. Behalve het stellen van de indicatie vereischt zij een zekere oefening, dikwijls ook geeft haar toepassing eerst de juiste

diagnose. De massage behoort daarom uitgeoefend te worden, in dubiëuse gevallen, door den medicus zelf, maar *altijd* onder zijn *onmiddellijk* toezicht en onder *zijn verantwoordelijkheid*; zou zich de Ned. Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst dan niet met zulk een belangrijk deel der geneeskunde mogen bemoeien? Zou zij zich incompetent moeten verklaren waar de belangen der medici en de belangen der patiënten zoo op het spel staan? Het komt ons voor, dat de inzenders goed gedaan hebben hier het antwoord schuldig te blijven.

Ten slotte nog dit: wij begrijpen niet goed, waarom de namen der medicibuitengewone leden van het Genootschap, achter het ingezonden stuk worden afgedrukt. Wij zullen het voorbeeld niet volgen om aan de Redactie van dit *Tijdschrift* ruimte te vragen om de namen der ruim 2000 geneesheeren uit Nederland, die geen lid van het Genootschap zijn, hieronder op te nemen.

Rotterdam, 16 Mei 1897.

M. JAGERINK.

F. H. SCHREVE.

Waarde Heer Gérant!

Naar aanleiding van de vraag van Dr. G. BRUINSMA rakende de maatschappijen van levensverzekering, moet ik nog eens herhalen, dat Prof. GUYE mij ten onrechte heeft vermeld als degeen, die de drie redenen heeft opgegeven waarom de Levensverzekering Maatschappijen prijs stellen op verklaringen omtrent de oorzaak van den dood; die eer komt toe aan Prof. SIEGENBEEK VAN HEUKELOM (zie *Nederl. Tijdschrift voor Geneeskunde*, 1891 Dl. II, blz. 355). In mijn voordracht heb ik die punten wel besproken en wat de twee eerste betreft, trachten aan te toonen, dat de Hoogleeraar dwaalt wanneer hij meent, dat zij van geen belang voor de maatschappijen zijn, maar *ik* heb ze niet als redenen genoemd en de contrôle op zelfmoord allerminst.

Wanneer Dr. BRUINSMA inplaats van alleen het Rapport met de aantekening te lezen zich de moeite had getroost om eens na te zien wat er over dit onderwerp gepubliceerd is, dan had hij bemerkt, dat hij een vraag doet, die reeds voor jaren door Dr. ALETRINO gedaan werd. In mijn voordracht heb ik naar aanleiding daarvan gezegd (blz. 163): „De diagnoses zijn nog „al onderhevig aan kritiek”, zegt Dr. ALETRINO . . . Dit argument vervalt echter wanneer men verneemt, dat het den maatschappijen niet zoozeer om een volmaakt juiste diagnose, maar voornamelijk te doen is om den indruk van den geneesheer omtrent het ziekte-belooft te leeren kennen. Het doel van de daaruit te vormen statistiek is geheel anders dan beide Heeren zich voorstellen. Maar Dr. ALETRINO weet het best en vindt, dat de maatschappijen gebruik kunnen maken van de jaarlijksche of maandelijksche statistieken, die van staats- of gemeentewege openbaar gemaakt worden.

Hoe vreemd, dat geen enkele Directie niet reeds vroeger op dit lumineuse denkbeeld is gekomen, maar dat zij nog steeds hun best blijven doen om de verklaringen van de doctoren te krijgen enz.

Ik wil daaraan alleen thans nog toevoegen, dat tusschen de opvatting van Dr. BRUINSMA en die der levensverzekeraars een principiëel verschil bestaat.